

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Lex.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

da: secundum facultates ecclesiarum de supra, ver. constitutio .§.7. Thom. su-
 cleric. agro. ca. tua. Celebrare autem
 non prohibetur in secreto. quando
 sine scandalo potest fieri. supra, verb.
 corpore vitiat. §.2. & .3. Rectoribus
 vero ecclesiarum similibus, dandus est
 coadiutor, qui animarum curam ha-
 beat, cui congruè ab ecclesia de facul-
 tibus provideatur. in c. de rectori-
 bus. de cler. agro.

LEX.

Lex iniusta mortale peccatum
 est, nec meretur lex, vel statutum
 appellari, sed corruptio legis. Con-
 surgit autem legis malignitas, vel ex
 materia mala, ut cum mandatur fieri
 malum aliquod, præcipue mortale,
 ut adorare idolum, & huiusmodi, vel
 ex forma, ut quando est contra iusti-
 tiam distributivam, aggravans inæ-
 qualiter subditos: vel ex statuente,
 quia non habet auctoritatem talia
 statuendi, vel super tales: ut quia sunt
 exempti, vel tale opus, siue quia non
 ordinatur ad commune bonum, sed
 ad suam propriam, Thom. prima
 secundæ. q. 90. a. viii. Caietan. in sum.
 in ver. lex. & tunc non obligat ad sui
 observantiam subditos: contra enim
 rationem est, & consequenter contra
 Deum.

PRÆCEPTA iudicialia, & cere-
 monialia legis antique Moysi nõ am-
 plius obligant, quia per adventum Chri-
 sti evacuata sunt, mortalia autem sem-
 per obligant: secundum Thom. prima
 secundæ. q. 104. a. 3. quia sunt secun-
 dum rectæ rationis dictamen.

LEGES humane si sint iustæ, ob-
 ligant in foro conscientiarum: secundum
 Tho. prima secundæ. q. 96. a. 4. Si au-
 tem sint iniustæ, non obligant in con-
 scientia, nisi ratione scandali, quan-
 do scilicet non observando, quis ex-
 poneret se periculo magno sui, vel
 aliorum. Si autem tales leges essent
 contra virtutem, vel divinum cultum,
 nullo modo essent servandæ, etiam
 propter scandalum: quia tale scanda-
 lum esset scandalum Pharisæorum.
 Nec semper mortaliter peccat trans-
 grediens legem: sed sicut dictum est

supra, ver. constitutio .§.7. Thom. su-
 præ, a. 4. & secunda secundæ. q. 186. a. 9.

QUONIAM lex ad mortale obli-
 gat ratione præcepti, multis modis co-
 gnoscitur, quod sit præceptiva. Pri-
 mò, quando est de materia necessa-
 ria ad salutem, ut sunt præcepta le-
 gis divinæ. Secundò, quando con-
 stat de mente præipientis, intendenti
 obligare ad mortale. Facit quod
 nor. gloss. capitul. 3. & capitul. per ve-
 nerabilem, qui si. sint legit. & ibi per
 Panorm. Tertio, quando verbis vititur
 præceptivis, ut dicendo, præcipio, iu-
 beo, & huiusmodi. capit. quod præci-
 pitur. r. 1. qu. 1. vel vititur verbis im-
 perativi modi, & si materia est mul-
 tum ponderosa, obligat ad mortale,
 quia est præceptum: si non sit ponde-
 rosa, est consilium. c. paratus. 23. q. 1.
 Quòd autem sit mortale, quòd ma-
 teria est ponderosa, est text. in cle. exi-
 ui. de verb. signifi. §. item quia præte-
 rà. Quattò, quando vititur verbis
 inhibitorijs, ut dicendo prohibemus,
 inhibemus, interdicimus, & huius-
 modi: & sic inducit mortale, secundum
 Panorm. in capit. nam concupiscen-
 tiam. de constit. vel vititur verbis com-
 munibus, dicendo, statuo, ordino, &
 huiusmodi, & sic non obligat ad mor-
 talem culpam: secundum eundem Pa-
 nor. in d. capi. nam concupiscen-
 tiam. Quintò, quando vititur verbo, debet,
 quia ex suo proprio significato im-
 portat necessitatem: ut d. gloss. in cle-
 men. attendentes. de stat. re. idè indu-
 cit mortale. intellige quando ma-
 teria est necessaria, alias est de con-
 gruo. ca. 1. de despon. impub. Sextò, si
 mandatur sub pœna excommunicati-
 onis, obligat ad mortale, quia nul-
 lus nisi propter mortale excommu-
 nicatur. c. nullus. 11. q. 3. Hic tamen
 advertit, quòd Caie. in summa, in ver.
 præceptum. facit differentiam inter
 pœnam excommunicationis commi-
 natæ, & latæ sententiæ, & dicit quòd
 transgrediens præceptum factum sub
 pœna excommunicationis latæ, pec-
 cat mortaliter, non autem si dicatur
 sub pœna excommunicationis simplici-
 ter,

ter, sed post monitionem, contra faciens peccat mortaliter, & tunc potest excommunicari. Vide infra ver. præceptum. §. 6. vel loquitur per hæc verba in virtute sanctæ obedientiæ, vel spiritus sancti, vel sub pœna maledictionis æternæ, vel sub indignatione omnipotentis Dei, & similibus, & inducit mortale. c. vnico. de stat. reg. in 6. Septimò, quando consuetudo habet vt per talia verba quis obligetur ad mortale. arg. in c. dilectus. de consue. & d. cle. exiui. Octauò, quando mandatur sub pœna suspensionis, depositionis, vel interdicti. sec. Arc. Flo. 2. patte. titul. 4. vel sub pœna mortis, vel mutilationis, aut grauioris pœnæ, quia ista non inferuatur, nisi pro eo, quod est multum iustitiæ lesiu. Credo etiam, quod eodem modo fit, quando mandatur sub pœna carceris, vel alicuius alterius, in quo importetur grauis infamia, quia si propter notabile damnum corporis mortale peccatum incurritur: vt dictum est, multò magis propter periculum infamiæ grauis. Vide Sil. verb. præceptum. §. vlt. & infra. ver. præceptum. §. vlti. 7. & 6. Not. tamen distinctionem Caietan. ver. præceptum, de præcepto, in communi, antonomasticè dicto, non enim videtur quadrare his, quæ à Sil. dicuntur.

¶ **N**on omnes casus permissi secundum leges imperiales liciti sunt: secundum conscientiam. c. lege. d. 10. vt occidere adulterum, tenere cōcubinam, & alij casus multi, quos causa breuitatis non pono. Vide Tabul. ver. lex. §. 29.

¶ **C**ONSTITVTIONE promulgata affirmatiuè, videntur cōcessa omnia, quæ in illa cōtinentur, & ex eis sequentia, nisi inueniantur prohibita: secundum Host. vt si concessum est matrimoniū: ergo omnibus & semper, nisi vbi prohibetur: vt clericis, &c. Si verò promulgata sit negatiuè, omnia etiam sequentia negantur, nisi repariantur concessa.

¶ **L**EGES civiles sequuntur canonis dispositionem, secundum Pa. in c. cle-

rici. de iudi. ideò licet aliter ius civile disponat, quàm canonicum in materia ad ecclesiam pertinente, debemus sequi ius canonicum, secundum doctores: secus in materia indifferenti, quia data contrarietate contra canonem, & legem, canon seruatur in foro suo, iuxta glot. in regula, possessor. de regu. iur.

¶ **F**ACIENTES leges iniquas, & cōsentientes, mortaliter peccant. lsa. 10. Vt qui condunt leges iniquas. Vt facientes leges contra libertatem ecclesiæ, & quod vsuræ soluuntur, & non teneantur ad restitutionem de damnis inde secutis, & sunt excommunicati, supra, Excommunicatio. 79. & vlt. teneantur de damnis.

¶ **N**on omnis actus factus contra legem est ipso iure nullus, vt quando causa prohibitionis non est perpetua, c. 1. de matr. contra interdict. eccles. Et dicitur non perpetua, sed temporalis, quando est ad certum tempus restricta, vt traductio sponsæ, quia non omni tempore possunt traduci, & c. Secundo, quando prohibitio legis facta est in fauorem alicuius, quia potius est exhortatio illius, in cuius fauorem facta est: vt si statuto canecitur, ne mulier possit contractum facere sine præsentia duorum agnatorum, si facit contractum sine præsentia eorum, tenet: nisi statutum expressè annulet actum factum, facit l. si quis in conscribendo. C. de pact. & c. ad apostolicam. de regu. & ibi Panor. Tertio, quando lex dat certam formam super eo quod alicui conuenit ex sua potestate, sicut si Episcopo, qui absolueret potest ex sua iurisdictione ab excommunicatione, quam sibi conditor canonis non referuauit, lex mandet, quod non absoluat nisi faciat sic, vel sic, tenet absolutio, etiam quod contrarium faciat. Secus quando lex dat talem potestatem ei, qui aliàs eam non habebat, cum tali forma, quia forma non seruata nihil facit, ex Car. in clem. 1. de iur. patro. & concord. gl. ibi, & Pau. Quarto, quando lex punit contrafacientes, tenet actus,

actus, si expressè non annulet contra factum: secus quando non punit, sed solū prohibet, quia tūc actus non tenet. hoc ponit Car. in cler. 1. de resc. & sic patet declaratio illius regulæ iuris, scilicet: Quæ contra ius sunt, debent pro infectis haberi. Vide plenius Sil. ver. Lex. §. 28.

¹⁰ Lex indulgens aliquid, quod potest tendere in alterius præiudicium, intelligitur saluo iure partis. Pan. in c. 1. de iudi. Quomodo cōsuetudo vim legis habeat, & quid requiratur ad hoc quod tollat legem, supra, Consuetudo §. 1. In fraudem legis nihil est agendum. ff. de leg. l. contra legem, quia cum quid prohibetur vna via intelligitur & alia via prohibere. libr. 6. de reg. iur. c. cum quid. Propterea in legis fraudem facta, non tenere dicuntur, ex no. Bar. in l. amplius. ff. rem rat. ha. & de ra. Secus si quid fieret in fraudem hominis. etiam principis. Vide Pan. in c. dilectus. el. 2. de præb. Facit tex. in l. si libertus. ff. de iur. patro. Legem concedere potest generalem Papa in omnibus spiritualibus, & ecclesiasticis. c. si. de constit. Legatus etiā in provincia sibi commissa. c. si. de offic. leg. Concilium provinciale. c. quid dicitur. 16. d. & episcopalis synodus. 18. d. c. 1. Episcopus in sua diocesi. c. si quis. de ma. & ob Capitulum etiam. c. accessissent. de constitu. Vniuersitas magistrorum, & clericorum. c. ex literis. de consti. In temporalibus imperator. C. de leg. l. 2. Præfectus prætorio, & quibus Imperator hoc mandat, populus Romanus, Senatus Romanus, leges generales condere possunt. Omnis ciuitas, vel populus potest sibi legem statuere. Hæc omnia insit. de iur. nat. §. 1. & 2. & omnium hic dictorum rationes ponit Thom. prima secunda. q. 90. & 2. sent. distin. 44. in litera. Ordinare enim aliquid ad bonum commune, multitudinis est, vel vices eius gerentis.

¹¹ Ad hoc quod lex obliget, multa requiruntur. Primò, quod sit iusta, quia si esset iniusta, non obligaret, vt supra patet. Secundò, quod sit promul-

gata, & solenniter edita, secundum Pan. de postu. præla. c. 1. Tertio, quod sit elapsum tempus, post quod incipit obligare, videlicet duorum mensium, quò ad constitutionem generalem, secundum communiter doctores. Sic est roboratum iure canonico. in c. nouerit. de sent. ex com. Inferiorum autem lex, vt episcopi, capituli, & c. ligat incontinenti facta promulgatione, secundum Hostiens. nisi absentes, & ignorantes, quibus tempus limitatur arbitrio iudicis. c. fin. qui matrimonio. accu. pos. nisi ponatur in constitutione tempus determinatum quod liget. Vide Pan. in capit. cognoscentes. de constitutio. quia bene distinguit. Nunquam tamen ligat ignorantes, quia est absurditas. in dist. ca. cognoscentes. & in cap. animarum. libr. 6. de constit. supra, Constitutio. §. 5. Quarto, quod sit per inferiores suscepta, & approbata. can. in istis. distinct. 2. §. leges quia si mores vntium possunt legem firmatam abrogare, possunt etiam facere ne firmetur, & vim obligatiuam habeat. Si verò maior pars accipit, & incipit seruare, minor pars tenetur acceptare: & si ab vno populo accipitur, ab alio autem non, non obligat non recipientem. Et dicit glos. in c. quia circa. de consangu. & affini. quod tolerantia, & dissimulatio principis in actu de iure prohibito, inducit dispensationem. quod d. Anton. intelligit, quando constitutio Papæ à principio non recipitur, Papa sciente, & tolerante, quo casu tolerantia excusat à peccato, non autem si à principio recepta fuit à maiori parte secundum quod limitat Panormitan. Ad hoc est c. leges. dist. 4.

¹² Non omnia quæ sunt in decretis, sunt modò seruanda, nam multa sunt abrogata per consuetudinem contrariam: multa sunt correcta in constitutionibus posterioribus, multa interuixit etiam Gratianus ex suo sensu, quæ non tenentur, sed reprobantur. Similiter sunt falsæ & non tenendæ aliquæ glos. decretorum. Item quantum ad ecclesiasticas doctrinas aliquæ sunt

sunt

sunt reprobatae tanquam falsae, & hereticæ 24. quæstio. 3. c. pen. & d. 15. c. sancta Romana. de sum. trinit. & fid. cath. c. damnamus. Quædam reprobantur tanquam apocrypha, in d. c. sancta Romana. Quædam sunt approbata, in d. capit. sancta Romana. quæ omnia prædicta non adduco. Qui vult ea in singulari videre, legat diligenter. lex. q. 1. 2. vsque ad 14. parum enim ad confessores spectant.

L I T E R A tollitur. Primò consuetudine contraria supra, Consuetudo. §. secundo. Secundo, per non usum, vt colligitur ex Panormitan in capitu. Ioannes. de cleri. coniu. Si non vsus habet in se actum tacitum contra iuris dispositionem, inducit consuetudinem derogantem legi. Tertio, per constitutionem posteriorem contrariam, licet non faciat mentionem de priore, secundum Panormitan in cap. cum accessissent & ca. 1. de cognat. spiri. nisi habeat clausulam derogatoriam ad secundam, quo casu, opus esset facere mentionem de prima, in cap. nonnulli. de rescri. Quidam dicunt quod non oportet facere talem mentionem de prima, quia princeps præsumitur omnia scire, & velle reuocare primam. Et Archid. Flo. dicit simpliciter, quod posterior constitutio tollit priorem, etiam si de ea non fiat mentio, nisi prior sit rescriptum. c. cæterum. de rescrip. vel priuilegiu, vt not. gloss. in can. quoniam. dist. 28. vel nisi sit consuetudo, quia non tollitur per sequentem, nisi fiat mentio de ea. ca. licet de constit. lib. 6. Multæ sunt constitutiones imperatoriarum, quæ cum sint iniustæ, obligare in conscientia non possunt, de quibus Sil. ver. lex. q. 10. §.

LIBELLVS.

Libellus famosus, quo quis schedulam scribit continentem crimen, vel infamiam, aut iniuriam alicuius, & proijcit, vel appedit in publicum, vt quis infametur ex se peccatum mortale est, quia contra bonum notabile, proximi videlicet famam: nisi forte ex imperfectione actus. Et pertinet ad detractionem, si est occultum no-

mon scribentis: ad contumeliam vero si sit manifestum. Per legem autem contra tales statuta, est magna poena. c. si quis famosum. §. q. 1. & secundum canones, talis debet flagellari, & excommunicari. §. q. 1. c. qui in alterius. In foro penitentiali tenetur talis ad restitutionem famæ. supra, Detractio. §. 4. Restitutio §. 41.

LITERÆ.

L I T E R As alterius signatas aperiunt sine licentia mittentis, vel eius ad quem mittuntur, vel sine auctoritate publica, vel rati habitatione peccatum mortale est ex genere suo, ad iniustam curiositatem pertinens: maxime quando sit animo iniuriandi, vel infamandi, vel damnificandi proximum in rebus, aut in fama notabiliter. Potest etiam esse veniale, quando non adest mala intentio, nec est periculum de damno notabili corporali, vel spiritali. Si autem ex causa rationabili aperiatur, vt propter productiones, vel vt faciant prælati, & superiores erga subditos, & patres erga filios & filias, & mariti erga uxores, non peccant, quia iure suo vtuntur, nisi forte mala intentione hoc facerent supra, Falsarius. §. 4. Sed si ad cauendum malum fiat, peccatum non est.

L I T E R As si sunt generales, vt cũ dicitur, presentium latori adhibeas. dem. secundum Panor. in c. fraternitatis: de cleri. non resid. non derogant scribenti, nec lator per hoc potest aliquid intentare in præiudicium scribentis, quia potius sunt literæ commendatitiæ. Si verò aliquid addetur, (vt puta) detis quod perit sub periculo meo, vel fide mea, & huiusmodi, secus esset, vel nisi dolose dederit illi literas, quia tunc tenetur. ar. l. quod venditio. ff. de dol. Quando verò literæ sunt magis speciales, vt cũ dicitur, tali, qui de me meo est informatus, fidem adhibeatis plenam: tunc tenetur scribens, & ille, cui scribitur, agere contra eum: non tamē debet ei credere in aliquo, quod ei approprietur. Facit l. si verò remunerandi. ff. mandat. De hoc vide Panormitanum in d. c.